

ความเป็นชายขอบของบุญรอดในนวนิยาย
เรื่อง “ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด” ของโบตัน
“The marginality of Bunrot in Botan’s novel
“Phuying khon nan chue Bunrot”

Article History

Received: April 14, 2019

Revised: June 10, 2019

Accepted: August 17, 2019

เจษฎากร แซ่ลิ่ม¹

Jadsadakorn Sae Lim

พิมพ์นภัส จินดาวงศ์²

Pimnapat Jindawong

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นชายขอบที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อ บุญรอด ของโบตัน โดยมุ่งศึกษาตัวละครบุญรอดเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบลักษณะความเป็นชายขอบใน ตัวละครบุญรอด 4 ด้าน ได้แก่ 1. ลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด ประกอบไปด้วยลักษณะความเป็นชายขอบทางภูมิศาสตร์ และลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมและวัฒนธรรม 2. กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละคร พบกลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านผู้เล่าเรื่อง กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านฉาก และกลวิธีการสร้างความเป็น ชายขอบผ่านบทสนทนาของตัวละคร 3. ภาพความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด พบจากบุคลิกภาพภายนอก สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพ 4. การโต้กลับของตัวละครชายขอบ พบการโต้กลับโดยการอธิบาย การโต้กลับโดยการต่อว่า และการโต้กลับโดยการผลักดันให้ตัวเองสูงขึ้น

คำสำคัญ: ความเป็นชายขอบ, ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด, โบตัน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ABSTRACT

This research aimed to study the marginality in Botan's novel "Phuying khon nan chue Bunrot" by focusing on Bunrot's characteristic. The results of this research manifested that there were four aspects of the marginality. Firstly, it was the marginal characteristic of Bunrot in two contexts, which are in the geographical context and in the social and cultural context. Secondly, there were the presentation techniques for creating Bunrot, the marginal character: through the plot, through the narrator, through the settings and through the character's dialogue. Thirdly, the image of marginal people in Bunrot's character found in her appearance, surroundings, and occupation. Lastly, it was character's retaliation. It showed that she responded by explanation, arguing, and self-development. Overall, the results of this study reflected Bunrot's marginality.

Keywords: marginality, Phuying khon nan chue Bunrot, Botan

บทนำ

นวนิยายเรื่อง**ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด** เป็นผลงานของโบตัน หรือ สุภา สิริสิงห ได้รับรางวัลชมเชยประจำปี 2524 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ผู้แต่งเขียนนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นในสมัยสงครามเวียดนามตอนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพ

“บุญรอด” เป็นตัวละครเอกที่เกิดมามีฐานะยากจนแต่บุญรอดก็ไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา เธอพยายามยกฐานะของครอบครัวด้วยการทำงานและสอนให้คนในครอบครัวมีความอดทนและขยัน แม้บุญรอดจะถูกมองว่าเป็นเมียฝรั่งและถูกดูถูกจากคนรอบข้าง แต่ท้ายที่สุดเธอก็สามารถลบคำสบประมาทเหล่านั้นได้โดยการผลักดันชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ

เมื่อพิจารณาเรื่องราวชีวิตของบุญรอดในนวนิยายพบว่า ตัวละครบุญรอดมีลักษณะที่เข้าข่ายความเป็น “คนชายขอบ” หลายประการ เหตุการณ์ที่บุญรอดประสบในชีวิตทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม การถูกเอารัดเอาเปรียบ และการถูกเหยียดหยามจากเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคมเดียวกันอย่างชัดเจน การที่บุญรอดถูกคนรอบข้างมองว่าแปลกแยกอันนำมาสู่การถูกดูถูกเหยียดหยามและถูกเอารัดเอาเปรียบนั้นนับเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นคนชายขอบ

คนชายขอบคือ บุคคลที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ คำนี้นักนำมาใช้กับคนที่ยากจนอยู่ในบริเวณพื้นที่ชนบท ห่างไกลความเจริญ หรือกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ที่มิใช่วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง และมีฐานะทางสังคมต่ำ ทั้งนี้บุคคลที่มีความคิด ค่านิยม แบบแผนที่ผิดแผกไปจากสังคมส่วนใหญ่ก็ถือว่าเป็นคนชายขอบเช่นกัน Seymour (1986) ได้อธิบายถึงลักษณะชายขอบ

ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ห่างไกลศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม คนกลุ่มนี้ขาดอำนาจต่อรอง ขาดการศึกษา ขาดเครื่องมือที่จะเข้าถึงอำนาจ และถูกกีดกันออกนอกระบบการต่อรองอำนาจ และการจัดสรรทรัพยากร อำนาจและความมั่นคงในสังคม ลักษณะประชากรกลุ่มชายขอบอาจแตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของสังคมในแง่ของชาติพันธุ์ ศาสนา อุดมการณ์ การศึกษารัฐธรรมนูญทางเศรษฐกิจ และชนชั้นทางสังคม ฯลฯ ตัวอย่างของประชาคมชายขอบ ได้แก่ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ประชากรที่อาศัยอยู่ในสลัม ชวนา ชาวไร่ในชนบทโสเภณี แรงงานไร้ทักษะ แรงงานข้ามชาติ ฯลฯ

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ได้พบลักษณะความเป็นชายขอบหลากหลายลักษณะ สุริชัย หวันแก้ว (2544, น. 2) ได้แบ่งประเภทของคนชายขอบออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ชายขอบของภูมิศาสตร์ คือ บุคคลที่ถูกกีดกันออกจากสังคม อยู่ห่างไกลความเจริญ และถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมใหญ่ 2) ชายขอบของประวัติศาสตร์ คือ สภาพภูมิศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างเช่น สมัยอาณาจักรสุโขทัย อยู่ยุคก็เป็นเพียงเมืองชายขอบ มาถึงสมัยอยุธยา สุโขทัยก็เปลี่ยนความสำคัญของตัวเองไปเช่นกัน 3) ชายขอบของความรู้ คือ ความรู้ต่างไปจากสังคม ต่างไปจากความเชื่อ ความคิด ความเห็นของคนส่วนใหญ่ นอกจากนี้ มิ่งมนัสชน จักรหา (2560) ยังได้แบ่งลักษณะของตัวละครชายขอบออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) ตัวละครชายขอบทางภูมิศาสตร์ 2) ตัวละครชายขอบทางชาติพันธุ์ 3) ตัวละครชายขอบทางสังคม 4) ตัวละครชายขอบทางวัฒนธรรม 5) ตัวละครชายขอบทางเศรษฐกิจ และ 6) ตัวละครชายขอบทางการเมือง จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคนชายขอบพบว่า ในปัจจุบันกลุ่มคนชายขอบปรากฏอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ คนชายขอบมักถูกคนกลุ่มใหญ่ในสังคม “แบ่งเขาแบ่งเรา” อันนำมาสู่การต่อสู้ดิ้นรนของคนชายขอบเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

ลักษณะของคนชายขอบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีความสอดคล้องกับตัวละครบุรุษอด จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่า บุรุษอดมีลักษณะความเป็นชายขอบประการใดบ้าง ผู้แต่งมีกลวิธีการสร้างตัวละครบุรุษอดให้เป็นคนชายขอบอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมว่าตัวละครอื่น ๆ มีมุมมองและวิธีปฏิบัติต่อคนชายขอบอย่างไร และคนชายขอบเองมีมุมมองต่อตนเองอย่างไร และท้ายที่สุด คนชายขอบจะมีวิธีการโต้กลับอย่างไรต่อสังคมที่ไม่ยอมรับการมีตัวตนของพวกเขา ผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษาจะทำให้เห็นมุมมองความคิดของคนชายขอบ ตลอดจนเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกต่อคนในสังคมได้ตระหนักถึงความเท่าเทียมของมนุษย์บนโลกใบนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นชายขอบของตัวละครบุรุษอดในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุรุษอดของโบตัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

คนชายขอบ หมายถึง บุคคลที่อยู่ห่างไกลจากสังคม บุคคลที่ถูกกีดกันจากสังคม และไม่ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม มักจะโดนผู้อื่นกดให้ต่ำกว่า และไม่ได้รับความเท่าเทียมทางสังคมเท่าที่ควร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบตัน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเป็นชายขอบ เพื่อใช้ประกอบในกาวิเคราะห์และตีความ
3. วิเคราะห์ความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอดผ่านนวนิยายผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดของโบตัน
4. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด

1.1 ลักษณะความเป็นชายขอบทางภูมิศาสตร์

ตัวละครชายขอบทางภูมิศาสตร์คือ ตัวละครที่มีที่อยู่อาศัยห่างไกลจากศูนย์กลางวัฒนธรรมและการปกครองส่วนกลาง ตัวละครกลุ่มนี้มักอาศัยอยู่ในชายแดนของประเทศหรือพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ตัวละครชายขอบทางภูมิศาสตร์มักได้รับผลกระทบจากความทุรกันดารและความห่างไกลของพื้นที่ เช่น ภัยธรรมชาติ ความยากลำบาก ตัวละครชายขอบจึงมักต้องออกจากถิ่นฐานเดิมเพื่อไปแสวงหาถิ่นที่อยู่ใหม่เพื่อให้คุณภาพชีวิตของตนเองดีขึ้น ดังที่ สุริยา สมุทรคุปต์ และ พัฒนา กิตติอาษา (2542, น. 21-22) ได้กล่าวไว้ว่า คนชายขอบทางภูมิศาสตร์ มักเป็นกลุ่มคนที่ต้องเคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพหรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกันและเอาเปรียบจากคนส่วนใหญ่

ในตอนต้นของนวนิยายสะท้อนให้เห็นว่าบุญรอดมีลักษณะความเป็นชายขอบทางภูมิศาสตร์อย่างชัดเจน เนื่องจากบุญรอดเกิดมาในครอบครัวที่ยากจนในพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญ คือ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ทำให้ชีวิตได้รับความลำบาก การช่วยเหลือและการพัฒนาจากภาครัฐเข้าไปไม่ถึง นอกเหนือจากนี้ ครอบครัวของบุญรอดประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก แต่เคราะห์ร้ายได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติติดต่อกันถึงสองปีทำให้นาล่ม ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ชีวิตของบุญรอดตกต่ำจนต้องตัดสินใจย้ายถิ่นฐานไปทำกินที่อื่น ดังตัวบทที่ว่า

“ลำบากนักก็มาอยู่ที่นี้เสียเถอะบุญรอด ครูเองก็ไม่มีใครพ่อของจีตก็ไป ๆ มา ๆ เพราะติดราชการ พ่อจันต์ก็ไปอยู่โรงเรียนประจำ”

“หนูกราบขอพระคุณค่ะ คุณครู” บุญรอดสะอื้น

“มันแล้งหนักเหลือเกินนะปีนี้ ไม่เคยพบเคยเห็น จนเดือนหกแล้วฝนก็ยังไม่มีสักหยด พื้นดินแตกกระแหงอย่างกับภาคอีสานทั้ง ๆ ที่เป็นเมืองแม่น้ำหลายสายแท้ ๆ นาล่มสองปีติด ๆ กันแล้วค่ะครู หนูเลยไม่ได้เรียนต่อ...”

(โบตัน, 2543, น. 14-15)

จากตัวบทเห็นได้ว่า เมื่อชาวนาต้องเจอกับภัยแล้งก็ได้รับความเสียหายทางการเกษตร เช่น พื้นดินขาดความชุ่มชื้น พืชขาดน้ำ พืชชะงักการเจริญเติบโต ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ รวมถึงปริมาณลดลงส่วนใหญ่ภัยแล้งที่มีผลต่อการเกษตร มักเกิดในฤดูฝนที่ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้จึงทำให้นาของบุญรอดเสียหาย สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ชีวิตบุญรอดต้องอดอยาก

นอกจากนี้ตัวละครบุญรอดยังอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร เห็นได้จากตัวบทในนวนิยายตอนที่แม่ของบุญรอดต้องเข้าไปทำธุระในอำเภอล่วงกลับมาไม่ทันรถขากลับที่จะเข้าหมู่บ้านซึ่งในหนึ่งวันมีเพียงรอบเดียวเท่านั้น ทำให้แม่ของบุญรอดไม่สามารถกลับบ้านได้ในวันนั้น สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นการพัฒนาด้านคมนาคมจากภาครัฐที่เข้าไม่ถึงในพื้นที่ที่บุญรอดอาศัย เทียบรถที่เข้าสู่ในหมู่บ้านที่มีจำกัดแสดงให้เห็นว่าปัจจัยพื้นฐานในการคมนาคมขนส่งก็ไม่ได้อยู่ในมาตรฐานที่ดีพอ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุให้บุญรอดต้องตัดสินใจย้ายถิ่นฐานไปยังพื้นที่อื่นเพื่อโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้นดังที่จะปรากฏในเรื่องตอนต่อไป

1.2 ลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรม

ตัวละครที่มีลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรมนี้ คือกลุ่มของตัวละครที่มีความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่แตกต่างจากผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม สุรียา สมุทรคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา (2542, น. 21) ได้กล่าวไว้ว่า คนชายขอบทางสังคม คือบุคคลที่มีวิถีชีวิต อุดมการณ์ แบบแผน พฤติกรรมที่แตกต่างในทางวัฒนธรรม คนชายขอบเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีวัฒนธรรมประจำกลุ่มหรือวัฒนธรรมย่อยที่ยังไม่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเลือกปฏิบัติจากผู้คนในกระแสวัฒนธรรมหลัก กล่าวคือ คนชายขอบส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเท่าที่ควร และไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่

สำหรับบุญรอด หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมทำให้ครอบครัวของบุญรอดอดอยาก บุญรอดจึงตัดสินใจย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ แต่ด้วยบุญรอดเป็นหญิงชนบทไม่มีความรู้จึงทำให้เธอถูกรังแกและถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง นอกจากนี้เธอยังมีพี่สาวเป็นโสเภณี จึงทำให้เธอไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม และยังโดนประณามว่าเป็นโสเภณีเหมือนพี่สาวทั้งที่เธอไม่ได้เป็น การที่บุญรอดถูกมองว่า “เป็นอื่น” และเป็นจุดอ่อนในสังคมที่คนส่วนใหญ่ถูกดูแล ไม่ให้การยอมรับและถูกเอาเปรียบได้นั้น จัดว่าตัวละครนี้มีลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรม ลักษณะดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การถูกดูถูกจากสังคม

การถูกเหยียดหยามหรือการพูดและแสดงอาการเป็นเชิงดูหมิ่นคนที่มีฐานะต่ำกว่าตัวเอง ผู้ที่ถูกดูถูกมักมีวิธีคิดและการดำเนินชีวิตที่ผิดแผกไปจากคนส่วนใหญ่ หรือไม่มีสถานะทางสังคมต่ำต้อย ทำให้โดนมองว่าเป็นอื่น เหมือนกับบุญรอดที่โดนคนในสังคมดูถูกเพียงเพราะเธอเป็นคนผิวดำ มีจริตจะก้าน และมีรสนิยมที่ชอบแต่งตัวสีฉูดฉาด จึงทำให้บุญรอดถูกมองว่าเป็นผู้หญิงขายบริการ ดังตัวบทต่อไปนี้

“หญิงหนึ่งนุ่งกระโปรงย้วยบานยาวครึ่งน่องตาหมากรุกสีฉูดฉาด ตัดกับผิวดำจัด เสียดรัดตัว สีหมากสุก โปกผมด้วยผ้าชีฟองบางสีฟ้า แว่นตาดำบังดวงตาซึ่งวาดขอบตาไว้เข้ม ริมฝีปากแดงจ้ำ ผิวน้ำเนียนด้วยเครื่องสำอาง เน้นสีเนื้ออมน้ำตาล.....หลายคนที่เห็นหล่อนบ้างก็นึกว่าหล่อนเป็นหญิงต่างชาติแต่ไม่ใช่ฝรั่ง คงจะเป็นพวกแขกดำหรืออะไรทำนองนั้น บางคนแน่ใจว่าหล่อนเป็นคนไทยแต่เป็นไทยประเภทให้เช้า”

(โบทัน, 2543, น. 5-6)

ค่านิยมของคนสมัยก่อนมักมองผู้หญิงที่แต่งตัวฉูดฉาด แต่งเครื่องสำอางสีจัด ๆ ว่าเป็นผู้หญิงให้เช้า คนเหล่านี้จึงถูกตัดสินจากคนในสังคมโดยความเชื่อเก่า ๆ เพียงเพราะบุญรอดเกิดมาเป็นคนผิวดำ และชอบการแต่งตัวสีฉูดฉาด ก็ทำให้ถูกสังคมมองว่าเป็นผู้หญิงประเภทให้เช้า จึงทำให้บุญรอดถูกกีดกันให้กลายเป็นอื่นและไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเช่นคนทั่วไป

1.2.2 การถูกเอารัดเอาเปรียบ

การเอารัดเอาเปรียบเป็นปัญหาที่พบเจอเป็นอย่างมากในสังคม ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นกับพวกแรงงานหรือคนชนบทที่เข้ามาหางานทำในเมืองหลวงที่มักจะถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ เพราะถูกมองว่าเป็นคนไร้การศึกษา ไร้ความรู้ เพราะมาจากถิ่นทุรกันดารซึ่งห่างไกลจากความเจริญ เช่น การที่บุญรอดถูกเอ้าท์เอารัดเอาเปรียบและถูกข่มขืน ดังตัวบทต่อไปนี้

“หนูเข้าเมืองมาสองสามปีแล้วค่ะ แต่ไม่ได้พบคุณครูเลยเพราะทำงานอยู่หลังร้านเอ้าท์ตลอด ปีหนูเป็นลูกจ้างช่วยเขาล้างจานทำครัว พอได้เงินเดือนไปช่วยแม่บ้าง” บุญรอดหยุดเล่าแล้วสะอื้นอีก “แล้วทำไมหรือทำไมบุญรอดถึงชมซานมาหาครูในสภาพออย่างนี้”

“ทีแรกก็ไม่มีอะไร มาเมื่อต้นปีเมียเอ้าท์เขาไปคลอดลูกคนที่สี่ เอ้าท์เขามาหาหนู” บุญรอดปล่อยโฮ ครู้อรพินสะดุ้งมองบุญรอด อย่างเวทนาเด็กสาวตัวผอมอายุสิบหกสิบเจ็ดเท่านั้น เท่านั้นต้องมารองรับอารมณ์ความใคร่ของนายจ้าง “หนูไม่ยอมเขาก็ทั้งตบทั้งเตะ หนูไม่เคยไปไหนมาไหนเลย อยู่แต่ในครัว หนูกลัว เขาจะไล่หนูออก หนูอยากได้เงินเดือนไปช่วยแม่เลี้ยงน้อง”

(โบทัน, 2543, น. 14-15)

จากตัวบทจะเห็นได้ว่าชาวชนบทส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ว่าการทำงานในเมืองกรุง จะทำให้ตนเองมีเงินมากขึ้นและทำให้มีชีวิตที่สบายขึ้น แต่ส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในเมืองก็เป็นได้แค่ ลูกจ้างแรงงานหรือชนชั้นล่างที่ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ ถูกโกงค่าแรง ถูกทำร้าย ถูกกดขี่ และการที่บุตรอดถูกเอ้าแก่ทำร้ายร่างกาย ช่มชืด ครั่งแล้วครั่งเล่าโดยไม่สามารถลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมได้ แสดงให้เห็นถึงส่วนหนึ่งของการเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

การศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ทำให้ได้เห็นลักษณะของบุตรอดที่เป็นตัวละครชายขอบทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน บุคคลหรือหรือกลุ่มคนใดที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างจากสังคมส่วนใหญ่มักจะถูกกีดกันออกจากสังคม เหมือนกับตัวละครบุตรอดที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกกีดกันออกจากสังคม เพียงแค่มีความคิดเห็นที่แตกต่างหรือเพียงเกิดมาไม่ได้มีพร้อมเหมือนผู้อื่น

จากการศึกษาลักษณะของตัวละครบุตรอดทำให้ได้เห็นภาพลักษณ์ของตัวละครชายขอบทางภูมิศาสตร์และตัวละครชายขอบทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญของตัวละครชายขอบ คือ ตัวละครชายขอบส่วนใหญ่มักเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน อาศัยอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกและห่างไกลความเจริญ การช่วยเหลือและการพัฒนาจากภาครัฐเข้าไม่ถึง ทำให้คุณภาพชีวิตของตัวละครตกต่ำ ที่สำคัญจากการได้ศึกษาลักษณะของตัวละครชายขอบทางสังคมวัฒนธรรมทำให้เห็นลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยทำให้บุตรอดถูกดูถูกเหยียดหยามและถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม

2. กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละคร

ในงานวรรณกรรม การสร้างความเป็นอื่นคือ กลวิธีหรือเทคนิคในการที่ผู้เขียนสื่อไปถึงผู้อ่าน โดยนักเขียนแต่ละคน จะมีกลวิธีการเสนอแนวคิด หรือกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องเพื่อให้วรรณกรรม มีคุณค่า น่าสนใจ และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน ชลธิรา สัตยารัตนา (2530, น. 177-178) อธิบายว่า เทคนิคหรือกลวิธี คือ สิ่งที่ผู้แต่งจงใจใช้เพื่อเสนองานเขียนของตนให้ปรากฏออกมาในรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ เช่น การกำหนดโครงเรื่อง การลำดับเรื่องราว วิธีการดำเนินเรื่องจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดจบ การกำหนดลักษณะตัวละคร การปล่อยตัวละคร การสร้างฉากหรือการกำหนดเวลา สถานที่ บรรยากาศ วิธีการเสนอแนวคิดหรือการวางจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องของเทคนิคซึ่งถือว่าเป็นแนวการเขียนอย่างหนึ่ง ความหมายของกลวิธีหรือเทคนิคว่า สิ่งที่ผู้แต่งจงใจใช้เพื่อเสนองานเขียนของตนตามที่ปรากฏออกมาในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ การสร้างความเป็นอื่นจึงหมายถึงกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อลดทอนคุณค่าของผู้อื่นให้แตกต่างหรือต่ำกว่าตัวเรา ความเป็นอื่นเป็นเทคนิคทางอำนาจที่ใช้เพื่อสถาปนาหรือเปิดพื้นที่ให้อำนาจเข้ามามีการจัดการกับสิ่งที่ถูกนิยามว่าเป็นคนอื่น ไม่ว่าการใช้อำนาจนั้นจะเป็นในด้านลบหรือด้านบวกก็ตาม

กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบเป็นส่วนสำคัญที่ผู้เขียนใช้ในการนำเสนอภาพความเป็นชายขอบของ ตัวละครบุตรอด กลวิธีดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครผ่านโครงเรื่อง
- 2.2 กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านฉาก
- 2.3 กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านผู้เล่าเรื่อง
- 2.4 กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านบทสนทนาของตัวละคร

2.1 กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครผ่านโครงเรื่อง

โครงเรื่องเป็นการกำหนดแนวทางการเขียน การเรียบเรียงข้อมูล การจัดลำดับความคิด และการจัดลำดับหัวข้อ หลังจากที่ได้ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูล การเขียนโครงเรื่องจึงเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในงานเขียน แต่ก็มีได้หมายความว่าผู้เขียนจะต้องเขียนตามโครงเรื่องที่วางไว้เสมอ เพราะเมื่อลงมือเขียนจริงอาจมีการปรับเปลี่ยนโครงเรื่องได้ตามความเหมาะสม สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 102) ได้ให้ความหมายของโครงเรื่องหรือกลวิธีเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องให้ดำเนินต่อเนื่องเป็นเรื่องราวอย่างมีเหตุผล ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่องและทำให้เกิดความมุ่งหวังของผู้เขียน ผู้วิจัยพบการวางโครงเรื่อง การเป็นชายขอบ ดังต่อไปนี้

เรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด เป็นการนำเสนอเรื่องราวของบุญรอดเด็กหญิงเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ นอกจากนี้ยังมีพี่สาวเป็นโสเภณี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุญรอดเข้ามาทำงานในเมืองหลวงเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองหลวงก็กลับถูกเจ้าแค้นกัดขี้มึงและเอารัดเอาเปรียบ จนต้องหนีไปอยู่กับคุณครูอรพิน เมื่อบุญรอดโตขึ้นก็ยังไม่วายที่จะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงโสเภณี เนื่องจากบุญรอดนั้นเป็นคนมีจริตจะก้านแต่งตัวจัด แต่งหน้าจัด รวมทั้งยังมีพี่สาวเป็นโสเภณีบุญรอดนั้นจึงถูกเหมารวมว่าเป็นโสเภณีด้วยจึงทำให้บุญรอดถูกกีดกันออกจากสังคม

ปมปัญหาของคนชายขอบในเรื่องนี้เป็นปัญหาความยากจนจึงส่งผลให้บุญรอดต้องเข้ามาทำงานในเมืองหลวง แต่เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองหลวงเขาก็เจอปัญหาคือการโดนเอารัดเอาเปรียบ และถูกคนดูถูกกล่าวหาว่าเป็นโสเภณี

โครงเรื่องเสนอภาพชีวิตของคนชนบท ผู้เขียนทำให้เห็นถึงความลำบากยากจน และความลำบากยากจน เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ตัวละครนั้นขาดโอกาสในหลายอย่างไป อีกทั้งยังสะท้อนปัญหาสังคมที่คนชนบทเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงก็ต้องถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูถูกเหยียดหยาม และถูกกีดกันออกจากสังคมกลุ่มใหญ่ สรุปได้ว่าโครงเรื่องที่นำเสนอภาพชายขอบมีลักษณะดังนี้

2.1.1 การผูกเรื่อง

ผู้เขียนผูกเรื่องให้มีปมปัญหาหลักดังนี้ต่อไปนี้

1) ความยากจน ในวรรณกรรมเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดปัญหาที่พบเจอและเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องนั้นคือความยากจน เริ่มจากบุญรอดต้องดิ้นรนเพื่ออยู่รอดจากความอดอยาก ฐานะทางบ้านของเธอไม่ค่อยดีทำให้ขาดโอกาสหลาย ๆ อย่างในชีวิตไป

2) การถูกเหยียดหยามจากสังคม เมื่อบุญรอดต้องเข้ามาใช้ชีวิตในเมืองกรุง บุญรอดถูกปฏิบัติต่างจากผู้อื่น เธอถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ถูกกดขี่ข่มเหง อีกทั้งเมื่อเธอโตขึ้นก็ยังถูกกีดกันออกจากสังคมส่วนใหญ่ ถูกสังคมดูถูกสารพัด และถูกตราหน้าว่าเป็นผู้หญิงโสเภณี

2.1.2 บทบาทของตัวละครในเรื่อง ตัวละครบุญรอด เป็นตัวละครหญิงที่มีลักษณะเด่น คือ เป็นคนตรงไปตรงมา มีความมุ่งมั่น อดทน ใฝ่ดี ชอบแต่งตัวแต่งหน้าสีฉูดฉาด มักถูกเข้าใจผิด และถูกเอารัดเอาเปรียบบ่อยครั้ง แต่บุญรอดก็สามารถเอาตัวรอดจากเรื่องราวต่าง ๆ ได้

2.1.3 การคลายปมปัญหา รูปแบบปัญหาของตัวละครนั้นคือความยากจนและการดูถูกจากสังคม ดังนั้นการคลายปมปัญหาของผู้เขียน จึงเขียนให้บุญรอดเป็นคนที่มุ่งมั่นเป็นคนที่เก่ง ฉลาดเลือก มีไหวพริบปฏิภาณที่ดี จะเห็นได้จากที่บุญรอดรู้จักการวางแผนชีวิต การหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ รู้จักการลงทุน และไม่ย่อท้อต่อความลำบาก จึงทำให้บุญรอดประสบความสำเร็จในชีวิต อีกทั้งบุญรอดยังสามารถลบคำดูถูกจากคนในสังคมที่กล่าวหาเธอว่าเป็นโสเภณี เนื่องจากบุญรอดได้แต่งงานกับชาวต่างชาติแต่บุญรอดก็แสดงให้เห็นว่าการที่เธอแต่งงานกับชาวต่างชาติไม่ได้แสดงว่าเธอจะเป็นโสเภณี แต่ทั้งคู่แต่งงานกันด้วยความรักและช่วยกันทำมาหากิน สุดท้ายสิ่งเหล่านี้ทำให้บุญรอดมีชีวิตที่ดีขึ้นและยังเป็นการพิสูจน์ตนเองว่าไม่ได้เป็นอย่างที่คนในสังคมกล่าวหา

2.2 กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครผ่านฉาก

ฉากในวรรณกรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการและเกิดอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวในวรรณกรรมรวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งหมดของตัวละคร และความเชื่อ บรรยายภาควัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้สามารถสะท้อนภาพของตัวละครที่เป็นคนชายขอบได้ชัดเจน โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ฉากที่เป็นเวลา ฉากที่เป็นเวลา หมายถึง ระยะเวลาที่เหตุการณ์ในเรื่อง มีส่วนเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อการดำเนินเรื่อง วรรณกรรมเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดเสนอภาพความเป็นชายขอบฉากที่เป็นเวลา ดังตัวบทต่อไปนี้

บุญรอดตื่นแต่ตีสามครึ่ง ทำงานเสร็จเรียบร้อยตอนใกล้สว่าง ปลุกบุญทำให้ตื่นนอนเตรียมเอาของไปส่ง บุญสินไปทำงาน หล่อนกลับเข้าไปจับเอาแรงก่อนจะทำงานอีกในตอนสาย งานของหล่อนมัดตัวจนแทบกระดิกไม่ได้ นาฬิกาปลุกจึงสำคัญมาก หล่อนตั้งนาฬิกาปลุกวันละหลายครั้ง บอกเวลาขนมสุกได้ที่หรือปลุกเตือนให้หล่อนตื่นนอนหลังจากงีบกลางวัน

(โบตัน, 2543, น. 107)

ฉาก ได้บรรยายถึงกิจวัตรประจำวันของบุญรอด ที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานอย่างหนักของบุญรอด และเวลาทุกนาทีมีค่าสำหรับเธอ

2.2.2 ฉากที่เป็นสภาพสังคม ฉากได้บรรยายถึงชีวิตของตัวละครและสังคมที่ตัวละครอยู่ทำให้ได้เห็นการถูกเหยียดหยามกันในสังคม ตอนที่บุญรอดอาศัยอยู่ที่ศาลา เธอแหวดล้อมไปด้วยคนที่ประกอบอาชีพโสเภณี ทำให้เธอถูกเหมารวมว่าเธอก็ประกอบอาชีพนั้นเช่นเดียวกัน ดังตัวบทต่อไปนี้

เออ มันมาส่งจริง แต่กูไม่ได้ไปนอนกับมันมานี้หว่า กูไปทำธุระของกูจริง ๆ พอลงจากรถก็พบมันเข้า มันก็ชวนกูขึ้นรถแล้วมาส่งถึงนี้ กูก็ไม่ได้นึกอะไร สบายดีเสียอีก แล้วก็ถามมันเรื่องฝางงานให้เองด้วย คนที่มันใจดำวะเห็นคนจน ๆ อย่างเราจะต้องขายตัวง่าย ๆ เสมอ ไม่มีนึกในแง่ดีบ้าง

(โบตัน, 2543, น. 97)

ฉากได้บรรยายถึงความอัดอั้นตันใจของตัวละครบุญรอด เพียงแค่เธอขึ้นรถไปกับฝรั่งก็กล่าวหาว่าเธองานขายตัวและสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของคนในสังคมที่มีต่อคนขายขอบในวรรณกรรมเรื่องนี้ว่าคนจนไม่สามารถทำงานอย่างอื่นได้นอกจากการเป็นโสเภณีทำให้เธอต้องตกอยู่ในสภาพของคนขายขอบ

2.3 กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านผู้เล่าเรื่อง

กลวิธีการสร้างตัวละครขายขอบผ่านผู้บรรยายโดยตรงเป็นกลวิธีที่ผู้เขียนบรรยายให้เห็นถึงเหตุการณ์ของตัวละคร โดยให้ตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่องการสร้างตัวละครเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักนิสัยของตัวละครและความคิดของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์ในเรื่องได้ชัดเจนขึ้น เช่น บรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครว่าเป็นคนที่ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก หนักเอาเบาสู้ และจิตใจดี หรือบรรยายถึงลักษณะภายนอกของตัวละคร เช่น ตัวละครเป็นคนผิวคล้ำ ผอม และมีดวงตากลมโต เป็นต้น จากการศึกษานวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดทำให้ได้เห็นลักษณะของตัวละครโดยผ่านผู้เล่าเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะนิสัย ผู้บรรยายได้บรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครบุญรอดว่าเป็นคนปากร้าย พูดจาโผงผาง กล้าได้กล้าเสีย และเป็นคนไม่ยอมคน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแตกต่างจากมาตรฐานของผู้หญิงที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ตั้งไว้ จึงทำให้บุญรอดถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี แต่บุญรอดก็เป็นคนที่ขยัน ฉลาด มุ่งมั่น มีความทะเยอทะยาน กล้าที่จะพิสูจน์ตัวเองจนทำให้บุญรอดชนะความลำบากยากจนและประสบความสำเร็จในชีวิต

2.3.2 ลักษณะภายนอก ผู้บรรยายได้บรรยายถึงลักษณะภายนอกของบุญรอดว่าเป็นคนผิวคล้ำ ตาโต ตัวผอมสูง เนื่องจากบุญรอดเป็นคนผิวคล้ำทำให้บุญรอดถูกมองว่าเป็นคนสกปรกไม่ควรเข้าใกล้ และบุญรอดชอบแต่งตัวด้วยชุดสีฉูดฉาด แต่งหน้าจัดจ้าน ซึ่งตัดกับสีผิวที่คล้ำของเธอจนบางครั้งทำให้บุญรอดถูกคนในสังคมมองไปในทางที่ไม่ดี เพราะการแต่งตัวลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะการแต่งตัวของผู้หญิงทำงานกลางคืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุญรอดเป็นคนขายขอบ

2.3.3 ลักษณะทางความคิด ผู้บรรยายได้บรรยายถึงลักษณะทางความคิดของบุรุษว่าเป็นคนรอบคอบ เป็นคนคิดบวก และมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง และบางครั้งการเชื่อมั่นในความคิดของตนเองทำให้บุรุษอดถูกมองเป็นอื่น เนื่องจากสิ่งที่บุรุษอดคิดที่จะทำแตกต่างจากสังคมส่วนใหญ่ เช่น การที่ บุรุษอดตัดสินใจที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติ เธอคิดว่าไม่ว่าชนชาติไหนก็สามารถใช้ชีวิตและสร้างครอบครัวด้วยกันได้ ขอเพียงแค่ช่วยกันทำมาหากินและซื่อสัตย์ต่อความรักของกันและกัน และความคิดที่ล้ำสมัยของ บุรุษอดซึ่งในสมัยนั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมจึงทำให้บุรุษอดถูกมองเป็นคนชายขอบ

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นความชัดเจนในด้านความเป็นชายขอบของตัวละครมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านลักษณะนิสัย ลักษณะภายนอก และลักษณะทางความคิดที่สะท้อนให้เห็นชีวิตของตัวละครที่เป็นชายขอบที่มักถูกดูถูก ถูกแบ่งแยกและถูกกีดกันออกจากสังคมใหญ่

2.4 กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านบทสนทนาของตัวละคร

การสร้างภาพคนชายขอบจากบทสนทนาของตัวละครผ่านตัวละครจะเห็นได้ถึงนิสัยและรู้จักตัวละครที่เป็นชายขอบผ่านพฤติกรรมอาจสื่อสารผ่านการบรรยาย การกระทำ หรือบทสนทนายระหว่างตัวละครในเรื่อง ซึ่งอยู่ในฐานะทางสังคมที่เหมือนหรือต่างกัน

2.4.1 บทสนทนายระหว่างตัวละครชายขอบ

บทสนทนาของตัวละครที่เป็นคนชายขอบเหมือนกัน จะทำให้ผู้อ่านได้เห็นทัศนคติของคนชายขอบที่มีต่อตนเองหรือกลุ่มของตนเอง เช่น ตอนที่บุรุษอดสนทนากับบุญทำเรื่องที่บุรุษอดตัดสินใจคบกับโรเบิร์ต สามีชาวต่างชาติของเธอ ดังตัวบทต่อไปนี้

“พี่กลัวคนเขาว่าพี่เป็นเมียเขาแล้วทำไมคบตาหัวเหม่งนั่นล่ะ” บุญทำสงสัย “ทำท่าสนิทสนมจนคุณป้อมเขาจะแวง”

“พี่ไม่ได้กลัวใครเขาว่าพี่เป็นเมียเขาหรือว่าจะเป็นหรือ พี่กลัวใครเขาจะเห็นว่าเราจะไม่มีวันไปได้ดีกว่าอาชีพเมียเขาอาชีพกุลินะสิ เราจะต้องไปได้ดีกว่านั้นไม่ใช่หรือ จะได้มาหัวเราะเยาะหรือทำคอแข็งใส่คุณป้อมได้มั้ง แต่ที่จริงก็ไม่สำคัญหรอก สำคัญว่าเราภูมิใจในตัวเองมากกว่า”

(โบทัน, 2543, น. 72)

บทสนทนาของบุรุษอดและบุญทำสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และสะท้อนถึงความตระหนักรู้ของคนชายขอบว่าถูกคนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าตนต่ำต้อยและไร้ความสามารถ สำหรับบุรุษอดเพียงเพราะเธอมีสามีเป็นชาวต่างชาติก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นโสเภณี แต่ผู้เขียนยังเสนอให้เห็นถึงความอดทนและความพยายามของบุรุษอดที่จะผลักดันตนเองให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

2.4.2 บทสนทนายระหว่างตัวละครที่ไม่ใช่ชายขอบ

บทสนทนาของตัวละครที่ไม่ได้เป็นชายขอบที่พูดถึงตัวละครชายขอบทำให้เราได้เห็นความคิดของคนในสังคมที่มีต่อคนชายขอบ โดยบทสนทนาของตัวละครเหล่านั้นมักสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ให้

เกียรติและถูกเหยียดหยามตัวละครชายขอบ เช่น บทสนทนาของกิตติและโรเบิร์ตที่คุยกันในประเด็นเรื่องที่เกิดดียิ่งให้โรเบิร์ตทาบตามบุญรอดให้มาเป็นเมียเช่า ดังตัวบทต่อไปนี้

กิตติหนุ่มปากเปราะขยับเก้าอี้ไปใกล้โรเบิร์ต

“ไม่เท่าไรหรอกน่า ลองทาบดูซิ” กิตติขยับหนุ่มใหญ่ “พี่สาวก็พวกพี่ติ่มแหล่มีลูกหัวแดงคนหัวหยิกคำเป็นนิโกรคน อาจจะไม่แพงหน่อยเพราะไม่ใช่อาชีพ แต่ถ้าได้ซักหกเจ็ดพันกินอยู่ด้วยกันก็ไม่แน่ว่าหอรบจ้างยายป้อมจอมดีจะได้สักเท่าไรพันกว่าสองพันอย่างมากเหนื่อยด้วย ต้องเลี้ยงน้องตั้งหลายคน มีอะไรจะไม่ตาโตเมื่อเห็นเงิน” “ฮือ กิตติก็ ผู้หญิงบางคนก็ซื้อด้วยเงินไม่ได้”

“นายช่างพูดตรงข้ามกับนายช่างวิลล์เลย ขานั่นเขาไม่เชื่อหรือว่าผู้หญิงไทยคนไหนซื้อด้วยเงินไม่ได้แม้แต่คนที่มีการศึกษาดี ๆ ทำทางยังยายบุญรอด แล้วก็ครอบครัวญาติพี่น้องอย่างนี้มีหรือเอาเพียงแต่ยังไม่พอใจเท่านั้นเอง”

(โบทัน, 2543, น. 59-60)

บทสนทนาของกิตติและโรเบิร์ตทำให้เห็นถึงทัศนคติของตัวละครชายชาวฝรั่งและชายไทยที่มีต่อบุญรอดและหญิงไทยว่าเป็นผู้หญิงที่ไร้ศักดิ์ศรีและซื้อได้ด้วยเงิน เพียงแค่เห็นบุญรอดมีเพื่อนหรือคนใกล้ชิดเป็นพวกโสเภณีก็ตัดสินว่าบุญรอดเป็นผู้หญิงหาเงินสามารถใช้เงินซื้อได้ และยังสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ให้เกียรติเพศหญิง คิดว่าถ้ามีเงินก็สามารถซื้อผู้หญิงพวกนั้นได้โดยไม่สนใจถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.4.3 บทสนทนาระหว่างตัวละครชายขอบกับตัวละครที่ไม่ใช่ชายขอบ

บทสนทนาลักษณะนี้ทำให้เห็นถึงพฤติกรรมและบทสนทนาระหว่างสองตัวละคร โดยที่ตัวละครหนึ่งอยู่ในฐานะคนชายขอบและอีกตัวละครไม่ได้อยู่ในฐานะของคนชายขอบ กลวิธีนี้แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันทางด้านสังคม

บทสนทนาจากนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นซื้อบุญรอดสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการรับสะใภ้เข้ามาอยู่ในครอบครัวเนื่องจากการรับสะใภ้เข้ามาอยู่ในครอบครัวจะต้องได้รับการยอมรับจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในบ้านก่อน ในสมัยอดีตจึงต้องรู้ถึงห้วนอนปลายเท้า หน้าที่การงาน หรือแม้กระทั่งอดีตที่ผ่านมา หากรู้ถึงเรื่องที่ไม่ดีก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม จะเห็นได้จากบทสนทนาของบุญรอดและครูอรพิน ดังตัวบทต่อไปนี้

“บุญรอดพูดอะไรอย่างนั้นล่ะจ๊ะ ขนาดแม่มาขายยังแต่งงานใหม่ได้เลย ไม่เห็นจะมีอะไร เขายังอยู่กันจนตายจากจนแก่จนเฒ่า มันไม่ใช่เรื่องคอขาดบาดตายถึงขั้นที่เธอว่าเลยนะ” ครูอรพินพูดอย่างเป็นกลางเต็มที “บุญรอดพูดอย่างนั้นก็พยายามน้ำใจผู้ชายไทยเสียหมดเมือง”

“ไม่ใช่ค่ะ ครู หนูไม่ได้พยายามแต่ผู้ชายไทยในแวดวงที่หนูรู้จักคุณเคยที่หนูคบหาสมาคมและอาจจะได้มาเป็นคู่หาถือนี้นะ ถึงจะไม่ถือนี่เรื่องมาเพราะเป็นเรื่องที่เปิดเผยแต่เขาก็อาจจะทำทำร้ายเกียดเมื่อรู้ว่าหนูมีความหลังที่ไม่เปิดเผยและอาจจะเลยเถิดไปถึงขั้นที่ว่าหนูเคยเป็นอย่างพี่บุญล่ำด้วยเลยก็ได้

ครอบครัวเขาอาจจะรังเกียจหนูมันมีพี่พันธุ๋ไม่ดี พี่สาวเป็นอีตัว มีหลานหัวแดงหัวดำ” บุญรอดหัวเราะเสียงขึ้นเมื่อพูดประโยคสุดท้ายออกมาว่า “ต่อให้พ่อแม่เขาเห็นหนูดีเขาก็ยังไม่อยากได้หนูเป็นสะใภ้แน่ๆ” ครูอรพินสะดุ้งเมื่อบุญรอดพูดแทงใจดำเธอเข้าพอดีแม้แต่ครูอรพินเองก็เถอะเธอก็ไม่อยากได้บุญรอดเป็นสะใภ้เหมือนกันและเธอรู้จักบุญรอดดีกว่าคนอื่น ๆ ด้วยซ้ำ”

(โบทัน, 2543, น. 169)

จากบทสนทนาของครูอรพินและบุญรอดสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการรับสะใภ้ของคนในสังคม ถึงแม้ว่าบุญรอดจะเป็นคนดี แต่ชาติกำเนิดนั้นไม่ดี มีความหลังที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ มีตำหนิไม่มีความบริสุทธิ์ ก็ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และด้วยการนำเสนอดังกล่าวทำให้บุญรอดถูกมองไม่ดีจากสังคมส่วนใหญ่แม้กระทั่งครูอรพินเองที่เป็นคนใกล้ชิดกับบุญรอดมากที่สุด ถึงแม้จะรู้ว่าบุญรอดเป็นคนดีแต่ก็ยังไม่สามารถรับอดีตของบุญรอดได้เช่นกัน

จากการศึกษาทฤษฎีการสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอดทำให้ได้รับรู้เรื่องราวของคน ชายขอบ สามารถตีความได้จากการแสดงออกของตัวละครผ่านพฤติกรรมและบทสนทนาของคนที่เป็นชายขอบและไม่เป็นชายขอบ หรือแม้กระทั่งการสนทนาของคนชายขอบกับคนที่ไม่เป็นชายขอบ ทำให้เราได้เห็นมุมมองและลักษณะความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างชัดเจน และยังได้เห็นถึงปัญหาหลาย ๆ อย่าง เช่น การเอารัดเอาเปรียบ การถูกดูถูกเหยียดหยาม หรือไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม และยังทำให้ผู้อ่านเห็นถึงทัศนคติของคนภายนอกที่มีต่อคนชายขอบอีกด้วย

3. ภาพความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด

3.1 บุคลิกภาพภายนอก

นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพภายนอกที่ไม่ดี จึงทำให้คนในสังคมมองคนเหล่านี้เป็นคนชายขอบ เหมือนกับบุญรอดที่เธอเกิดมาเป็นคนผิดจึงทำให้ถูกมองว่าเป็นคนสกปรก ดังตัวบทต่อไปนี้

เมื่อจินต์เห็นบุญรอดเข้าในวันแรกก็ทำหน้าแบ้ กระซิบถามแม่ว่า

“มันสกปรกหรือเปล่าแม่ ตัวดำดำ”

หนูมน้อย 12 ขวบย่นจมูก

“ให้เลี้ยงน้องเดี๋ยวน้องจะแย่”

(โบทัน, 2543, น. 19)

จากตัวบทแสดงให้เห็นว่า บุญรอดเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะผิดทำให้ดูไม่สวยงาม ผู้คนมองเธอเป็นสิ่งสกปรกไม่ควรเข้าใกล้ เหตุผลนี้ทำให้บุญรอดเป็นตัวละครที่ถูกเหยียดหยาม ถูกมองเป็นอื่นจากคนในสังคมหรือจากคนใกล้ชิดที่มองมาอย่างเช่นคุณจินต์ เป็นต้น

3.2 สภาพแวดล้อม

นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและการเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดีไปด้วย เหมือนกับบุญรอดที่ได้เข้าไปอยู่กับพวกผู้หญิงให้เข้า จึงทำให้บุญรอดถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกับผู้หญิงเหล่านั้น ดังบทความต่อไปนี้

“หนูไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมด้วยค่ะ ครู เรียนกับล่ำมในฐานทัพนั้นแหละเขาเรียนรายบุคคลตอนนี้หนูพูดได้ซักคล่องแล้ว เสียอย่างเดียว” บุญรอดชะงักไม่เล่าต่อ ครูอรพินจึงซักไซ้เสียอะไรหรือ รอด “ลูกศิษย์ครูมวณะเป็นพวกผู้หญิงพรรคนั้นเป็นส่วนใหญ่ หนูเลยวางตัวลำบากหน่อย แต่งตัวต้องระวัง เขาอชิฟให้เข้ากัน หนูเลยพลอยถูกมองเป็นพวกนั้นไปด้วย แต่ช่างเถอะ คนแถวนั้นรู้จักหนูทั้งนั้น ไม่มีใครคิดอะไรนอกจากพวกฝรั่งที่ไม่มีมารยาทบางคนพูดมาก หนูเลยด่าซะແບ”

(โบตัน, 2543, น. 46-47)

จากตัวบทแสดงให้เห็นถึงปัญหาการถูกเหยียดหยามและการไม่ให้เกียรติกันของคนในสังคม ทั้งที่ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั้นก็เท่าเทียมกันทุกคน บุญรอดต้องอยู่ใกล้กับพวกผู้หญิงหากินก็ไม่ควรกล่าวหาว่าเธอเป็นพวกเดียวกับผู้หญิงเหล่านั้นหรือทำอชิฟโสเภณีอย่างเดียวกัน การที่บุญรอดอยู่ใกล้ผู้หญิงเหล่านี้เพียงเพราะเธอต้องเรียนห้องเดียวกันเท่านั้นเอง

3.3 อาชีพ

นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดได้นำเสนอภาพชีวิตการเป็นลูกจ้างที่ถูกกดขี่ข่มเหง และถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ดังตัวบทต่อไปนี้

“อะไรกัน บุญรอด เธอเป็นลูกจ้างเขาได้ไม่ถึงสองร้อยบาทรี” ครูอรพินตกใจ “ได้ร้อยเดียวเท่านั้น แต่แม่มาเอากล่องหน้าไปทุกหกเดือนตอนหลังนี้เขาให้มั่งไม่มั่ง แม่มาเอากล่องหน้าเขาก็ไม่ให้ บอกว่าจะให้ตอนปลายเดือน ยิ่งตอนหนูเป็นเมียเก่าแก่แล้วยิ่งไม่ให้ใหญ่ แล้วหนูทวงเขาเขาก็ตบเอา”

ครูอรพินร้องโธ่เอ๊ยอยู่ในใจ ค่าแรงงานและค่าตัวของบุญรอดเดือนละร้อยเดียวเท่านั้น ช้อข้าวสารได้ไม่ถึงสองถัง “หนูรู้หรือเปล่าว่าคนอื่นเขาเป็นลูกจ้างอย่างนี้ได้เงินเดือนกันเท่าไร” “หนูไม่ทราบค่ะแต่ข้างบ้านเขาได้สามร้อยกินอยู่เหมือนกัน หนูได้ยินว่ามีคนเขาได้กันสี่ห้าร้อยหรือคะ” “ถูกแล้วสองร้อยนั้นก็ต่ำกว่าอัตราทั่วไปอยู่แล้วถ้าทำครัวเก่งก็อาจจะได้หกเจ็ดร้อย เขาได้กันเป็นพันก็มีถ้าเก่งจริง ๆ แต่อย่างรอดเป็นลูกมือก็แค่ สองร้อยกว่าสามร้อย ถ้างานมาก นายจ้างมีลูกหลายคนก็สามร้อยกว่า นายจ้างเก่าของหนูนะเขาให้ค่าแรงหนูต่ำมาก

(โบตัน, 2543, น. 17)

จากตัวบททำให้เห็นถึงการกดค่าแรงของนายจ้างทำให้ตัวละครอย่างบุญรอดไม่ได้รับความ

เป็นธรรมเท่าที่ควร จึงทำให้บุญรอดนั้นมีความลำบากในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเนื่องจากได้ค่าแรงน้อย มีหน้าซำยังถูกทำร้ายร่างกาย ถูกกดขี่ข่มเหงเหมือนกับสัตว์เดรัจฉาน สิ่งเหล่านี้ทำให้ตัวละครบุญรอดเป็นตัวละครชายขอบของสังคม

จากการศึกษาทำให้ได้เห็นภาพลักษณ์ของความเป็นชายของหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น บุคลิกภาพ ภายนอก สภาพแวดล้อม และอาชีพ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ได้เห็นปัญหาอีกหลายอย่าง เช่น การถูกกดขี่จากนายจ้าง การผิดแผกไปจากสังคม การถูกดูถูกเหยียดหยามจากคนรอบข้างหรือคนในสังคม และทำให้ได้เห็นภาพความเป็นชายขอบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การโต้กลับของตัวละครชายขอบ

การโต้กลับ หมายถึง การที่ตัวละครถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ไม่มีฐานะเท่าเทียมของตัวละคร จึงทำให้ตัวละครเหล่านี้คิดวิธีทำปรับตัวหรือได้อธิบายสิ่งที่ตัวเองเป็น มีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่น ๆ มีความเป็นคนเท่ากัน จากการศึกษานวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ตัวละครบุญรอดไม่ได้ยอมเป็นฝ่ายถูกกระทำแต่ฝ่ายเดียว แต่บุญรอดก็พยายามที่จะทำให้สังคมเข้าใจเธอมากขึ้นและพยายามที่จะลบเลือนความสับสนประมาทต่าง ๆ ที่ทำให้ บุญรอดไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งประเด็นที่จะศึกษาคือการโต้กลับโดยการอธิบาย การโต้กลับโดยการผลักดันให้ตัวเองสูงขึ้น และการโต้กลับโดยการต่อว่า

4.1 การโต้กลับโดยการอธิบาย

กระบวนการโต้กลับโดยการอธิบาย หมายถึง การที่ตัวละครแสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือเป็นการแสดงให้ผู้อื่นได้รับรู้สิ่งที่ตนเองเป็นในทางที่ถูกต้อง

นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด สะท้อนให้เห็นทัศนคติของตัวละครชายขอบผ่านกระบวนการโต้กลับโดยการอธิบาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของตัวเองหรือแก้ไขมุมมองของผู้อื่นที่มีต่อตนเองให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หนูรู้อะไรเยอะแยะ แล้วหนูคิดจะดำเนินชีวิตของตัวเองยังไง อยากมีเงินอย่าง บุญล้ำได้แต่งตัวสวยๆ เดินเที่ยว ไม่ต้องทำงานหนักอะไรแต่พ่อแก่ตัวไปหรือเจ็บป่วยก็หมดทางทำมาหากิน”

“ไม่เอาหรอกค่ะ หนูบอกแม่ว่าหนูจะต้องเก่ง เป็นที่พึ่งของแม่และน้อง ๆ ได้แต่ไม่ใช่วิธีเดียวกับบุญล้ำ มันคงไม่คงทนถาวร หนูอยากมีอาชีพที่แน่นอนอย่างครูก็เป็นครู อย่างบ้านโน้นก็เป็นช่างตัดเสื้อ ทำร้านอาหาร ทำโรงงานเป็นเจ้าแก็งเอง ไม่ใช่เจ้าแก็งน่ะค่ะ”

“เธอเป็นผู้หญิง เธอต้องเป็นเจ้าแก็งน่ะวันยังค่ำ กลายเพศเป็นเจ้าแก็งไปไม่ได้หรอก”

“หนูหมายถึงว่าเป็นเจ้าของจริง ๆ นะคะ ไม่ใช่แค่เมียเจ้าของเพราะแค่เป็นเมียเจ้าของวันหนึ่งอาจเลิกได้ ไม่เป็นหลักได้จริง”

(โบตัน, 2543, น. 26)

จากตัวบทจะเห็นได้ว่า ตัวละครบุญรอดนั้นได้อธิบายให้ครูอรพินฟังถึงความคิดของเธอที่แสดงให้เห็นถึงการมองว่าอาชีพผู้หญิงหากินมันไม่ยั่งยืนและเป็นอาชีพที่ไม่ดี ควรรับราชการหรือทำงานสุจริตดีกว่า และบุญรอดไม่เพียงแต่ที่จะมีความคิดที่จะทำงานสุจริตแต่หวังจะเป็นเจ้าคนนายคนด้วย ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เห็นถึงการได้กลับโดยการอธิบายของบุญรอด

4.2 การได้กลับโดยการต่อว่า

การได้กลับด้วยการต่อว่า คือ เมื่อตัวละครถูกกระทำไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ จนเกินจุดที่จะรับได้ ตัวละครก็จะใช้การโต้กลับ โดยการต่อว่าเพื่อทวงถามเหตุผลต่อผู้ที่ทำให้ตนไม่พอใจ หรือใช้ถ้อยคำต่อว่าผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย

คนชายขอบนั้นก็มิมีสิทธิความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับทุกคนในสังคม และความอดทนก็มีจำกัดเช่นกัน เมื่อตัวละครเหล่านี้ถูกกล่าวหาหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็จะคิดหาวิธีเพื่อที่จะรับมือกับคนในสังคม ใน นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดเสนอภาพของตัวละครที่ใช้การโต้กลับโดยการต่อว่าเพื่อปกป้องตัวเอง ดังตัวบทต่อไปนี้

เพื่อนเก่าจากบ้านเดิมบางคนเคยแอบกระซิบถามบุญรอดว่า

“ถามจริงเหอะวะ อีรอด เอ็งยุ่งกะพวกฝาหงษ์ที่สนามบินมั้งรีปาวะ เงินดีไหม”

“อีเวอร์ตะไล บุญรอดดำเข้าให้ ภูเขาอาหารเว้ย ไม่ได้ขายตัว”

(โบตัน, 2543, น. 54)

จากบทความจะเห็นได้ว่าละครบุญรอดนั้นถูกคนในสังคมกล่าวหาว่าเป็นผู้หญิงหากินจนเธอเหนื่อยหมดความอดทน เธอจึงได้ต่อว่าผู้คนเหล่านั้นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย เพื่อเป็นการโต้กลับในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้เป็น

4.3 การโต้กลับโดยการผลักดันให้ตัวเองสูงขึ้น

การโต้กลับโดยการผลักดันตัวเองให้สูงขึ้น คือ เมื่อตัวละครมีเหตุการณ์กระทบจิตใจที่ทำให้รู้สึกท้อแท้ หรือถูกดูถูกเหยียดหยามจากสังคม ตัวละครก็จะคิดหาวิธีโต้กลับโดยการพยายามทำให้ตัวเองสูงขึ้นจากที่เป็นอยู่

การผลักดันตัวเองให้สูงขึ้นเป็นกลวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้คนชายขอบใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น ซึ่งปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ตัวบทต่อไปนี้

บุญรอดตัดสินใจเด็ดขาดไปจากบ้านของครูผู้มีพระคุณหลังจากเกิดเรื่องจินตพิววิสุตาไปขายทะเลไม่นานนัก

“หนูไปทำงานในสนามบินตาคลี หนูจะเป็นผู้จัดการร้านให้คุณป้อมเขา คุณป้อมเขาดูแลการเงิน หนูดูแลการครัวและรับแขกด้วยแต่ไม่ต้องลงมือเอง ค่อยๆ”

“ก็เท่ากับเป็นพนักงานต้อนรับนะสิ หรือหัวหน้าผู้หญิงเสรีเป็นอาชีพให้บริการนะ บุญรอดต้องระวังเนื้อระวังตัวคิดให้ถี่ ๆ ก่อนนะจ๊ะ” ครูอรพินเตือน

“หนูเคยไปดูแลแล้วค่ะ ครู เป็นร้านอาหารธรรมดาค่อนข้างดีไม่ใช่พวกร้านที่ให้ความบันเทิงอย่างบาร์หรือผับอะไรพรรณนั้นหรือค่ะ แต่ก็ต้องมีคนคอยดูแลรับแขกเหมือนกันเพื่อให้แขกเข้าร้าน เพื่อให้ฝรั่งเข้าร้านนะค่ะครูไม่ใช่แขก”

“บุญรอดคิดให้ถี่ก็แล้วกัน ถ้าคิดจะว่าจะไปดีครูก็ไม่ถ่วงเธอไว้หรอก แต่ถ้าไม่แน่ใจอย่าลืมนะว่าบ้านครู ต้อนรับเธอเสมอไม่ว่าจะเป็นบ้านที่นี้หรือว่าที่กรุงเทพฯ”

แต่บุญรอดไม่กลับมาอยู่กับครูอีก เพียงแต่มาเยี่ยมเป็นครั้งคราว หล่อนดูสวยขึ้น กริยาดีขึ้น แม้จะแต่งตัวดูฉูดฉาดเหมือนเดิม

(โบทัน, 2543, น. 45)

จากตัวบทแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ของบุญรอดที่พยายามออกมาหางานสุจริตทำ เพื่อให้เธอมีฐานะทางสังคมที่ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นกว่าที่ตนเองเป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุญรอดได้มีสถานะเท่าเทียมกับคนในสังคม

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อตัวละครชายขอบนั้นถูกระงับ ตัวละครเหล่านี้จะหาวิธีเพื่อให้ตนเองได้อยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม ตัวละครชายขอบเหล่านี้จะมีวิธีการโต้กลับในแบบฉบับของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการโต้กลับโดยการอธิบาย การต่อกลับโดยการผลักดันให้ตนเองยังสูงขึ้น และการโต้กลับโดยการต่อว่า

สรุปผลการวิจัย

วิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด จากนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบทัน ผลการศึกษาจากการที่ได้ศึกษาความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด จากนวนิยายผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบทัน ผู้วิจัยได้พบสิ่งที่ทำให้ตัวละครบุญรอดเป็นตัวละครชายขอบ 4 ลักษณะดังนี้

ลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด ผู้วิจัยพบลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นชายขอบทางภูมิศาสตร์ และลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งในด้านลักษณะความเป็นชายขอบด้านภูมิศาสตร์นำเสนอภาพ ด้านการเกษตร เพราะด้านนี้มีผลกระทบต่อตัวละครมากที่สุดเนื่องจากตัวละครบุญรอดเกิดมาให้ครอบครัวที่ยากจนและอยู่พื้นที่ทุรกันดาร บุญรอดมีอาชีพทำนาเป็นหลัก และสาเหตุที่ทำให้ชีวิตบุญรอดลำบากคือการที่ฝนแล้งทำให้นาของบุญรอดล่ม อีกทั้งยังอยู่ห่างไกลความเจริญทำให้ระบบชลประทานเข้าไม่ถึงจึงทำให้บุญรอดไม่มีน้ำทำนา และเป็นลักษณะความเป็นชายขอบทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งด้านนี้จะนำเสนอภาพ

ชนชั้นล่าง การถูกเอารัดเอาเปรียบ การถูกกดขี่ และการถูกทำร้ายร่างกายที่ตัวละครบุญรอดถูกกระทำ แสดงให้เห็นว่าส่วนหนึ่งของการเป็นชายขอบเกิดจากการเอารัดเอาเปรียบทางสังคม อีกทั้งยังมีการดูถูกจากสังคม เพียงแค่บุญรอดมีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ยึดติดกับค่านิยมเก่า ๆ ก็ถูกสังคมมองว่าเป็นอื่น สิ่งเหล่านี้ทำให้บุญรอดต้องอยู่ในสังคมด้วยความยากลำบาก และทำให้บุญรอดกลายเป็นตัวละครชายขอบ

กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละคร ผู้วิจัยพบกลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละคร 4 ประเภท ได้แก่ 1) กลวิธีการสร้างความเป็นชายขอบผ่านโครงเรื่องทำให้ได้เห็นถึงปัญหาของชายขอบ ทั้งความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกกีดกันออกจากสังคม และทำให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครบุญรอดว่ามีความมุ่งมั่น อดทน และใฝ่ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้บุญรอดเอาตัวรอดจากสิ่งต่าง ๆ ได้ สุดท้ายการคลี่คลายปมปัญหาผู้เขียนได้เขียนให้บุญรอดฝ่าฝืนกับอุปสรรคความยากจน จนทำให้ชีวิตของบุญรอดดีขึ้นและสามารถเป็นที่ยอมรับในสังคมได้ 2) กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบผ่านฉาก ทำให้ผู้อ่านได้รู้ถึงฉากและบรรยากาศในการดำเนินเรื่อง และทำให้เห็นปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ตัวละครกลายเป็นชายตัวละครชายขอบ เช่น ฉากที่แสดงบรรยากาศ ฉากที่เป็นเวลา ฉากที่แสดงถึงสภาพสังคม 3) กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบของตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง ทำให้ได้เห็นภาพความเป็นชายขอบผ่านผู้เล่าเรื่อง ได้เห็นบทบาทต่าง ๆ ของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะนิสัย ลักษณะภายนอก และลักษณะความคิดของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักตัวละครในความเป็นชายขอบได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น 4) กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบผ่านบทสนทนาของตัวละคร ทำให้ได้เห็นถึงบทสนทนาของตัวละครในเรื่องทั้งที่อยู่ในฐานะเดียวกันหรือแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เห็นถึงความเป็นชายขอบของตัวละครได้ชัดเจน

ภาพความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด จากการศึกษานวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ผู้วิจัยพบภาพความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด 3 ลักษณะ คือ บุคลิกภาพภายนอก สภาพแวดล้อม และอาชีพ ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงภาพลักษณ์ของตัวละครหลาย ๆ ด้าน รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครบุญรอด เช่น การถูกกดขี่จากนายจ้าง การถูกเหยียดหยามจากคนรอบข้างในสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้บุญรอดใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างยากลำบาก

การโต้กลับของตัวละครชายขอบ จากการศึกษานวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ผู้วิจัยพบการโต้กลับของตัวละครบุญรอด ทั้งหมด 3 วิธี คือ การโต้กลับโดยการอธิบาย การโต้กลับโดยการต่อว่า และการโต้กลับโดยการผลักดันให้ตัวเองสูงขึ้น ทำให้ได้เห็นถึงกลวิธีที่คนชายขอบสร้างมาเพื่อป้องกันตนเองจากสังคม เนื่องจากคนชายขอบถูกกีดกันออกจากสังคม ถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี ไม่เข้าพวก และถูกมองว่าเป็นอื่น คนชายขอบจึงคิดวิธีที่จะบอกถึงตัวตนของตนเองว่าไม่ได้เป็นอย่างที่ผู้คนในสังคมตัดสิน

อภิปรายผล

ความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอดในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด เป็นการวิเคราะห์ความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอดที่นำเสนอให้เห็นถึงเรื่องราวของชายขอบ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครชายขอบ และเปรียบเสมือนโลกจำลองในการเรียนรู้ของผู้อ่าน การนำเสนอ

เรื่องราวของคนชายขอบในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้คนในสังคม

ลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด ได้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของตัวละครชายขอบที่เน้นให้เห็นถึงปัญหาของคนชายขอบที่มีความยากจน อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ และถูกกีดกันออกจากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ชูศักดิ์ วิทยาภัก (2541) กล่าวไว้ในหนังสือ สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชายขอบ ว่าคนชายขอบ คือผู้ที่อยู่ในฐานะกลุ่มที่มีส่วนแบ่งในพื้นที่ทางสังคมน้อย ไม่มีทั้งอำนาจ และความรู้ คนเหล่านี้นักถูกมองว่ามีวิถีการดำรงชีวิตแค่งชีพเพียงเท่านั้น จากข้อความข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้แต่งได้สร้างลักษณะตัวละครบุญรอดให้มีลักษณะเป็นตัวละครชายขอบอาจเพื่อเป็นการนำเสนอภาพของคนชายขอบที่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยผ่านนวนิยายเรื่องนี้ อย่างมีนัยยะสำคัญ

กลวิธีสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละคร นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ผู้เขียนมีกลวิธีสร้างความเป็นชายขอบให้ตัวละครโดยผ่านโครงเรื่อง ผ่านฉาก ผ่านผู้เล่าเรื่อง และบทสนทนา โดยผู้แต่งได้สร้างตัวละครบุญรอดให้เป็นผู้หญิงผู้ชีวิต มีความพอกเพียรและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งการมีชีวิตของบุญรอดนั้นประกอบจากการมีความยากจน การขาดโอกาส ถูกเอารัดเอาเปรียบและไม่ใช่ที่ยอมรับในสังคม ลักษณะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ทำให้ตัวละครบุญรอดจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมบางประการของตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาและให้ผ่านพ้นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน กล่าวไว้ว่า ด้านกลวิธีการนำเสนอภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชนมี 3 ประเภท คือ กลวิธีการนำเสนอภาพชายขอบผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอภาพคนชายขอบผ่านตัวละคร โดยการบรรยายของผู้เขียนโดยตรง และการสร้างตัวละครคนชายขอบจากบทบาทในเรื่อง กลวิธีสุดท้ายคือการนำเสนอภาพคนชายขอบผ่านฉากและบรรยากาศ ได้แก่ ฉากที่เป็นสถานที่ ฉากที่เป็นเวลา และฉากที่เป็นวิถีชีวิตสภาพสังคม ซึ่งกลวิธีเหล่านี้จะทำให้งานประพันธ์มีความเป็นจริงมากขึ้น และทำให้ผู้ที่ได้อ่านได้รับถึงสุนทรียรมณ์อย่างครบครัน ทั้งอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง เศร้า และสนุกสนาน กลวิธีเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด โดยผ่านตัวละครบุญรอดไว้อย่างชัดเจนทำให้เห็นถึงความคิดและความรู้สึกของคนชายขอบ

ภาพความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด ที่ตัวละครบุญรอดเกิดมา มีผิวคล้ำ รูปร่างหน้าตาไม่สะสวย อีกทั้งยังทำให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่ตัวละครบุญรอดได้อาศัยอยู่ และยังสะท้อนภาพชีวิตของตัวละครชายขอบที่เข้ามาหางานทำในเมืองหลวง ทำให้เห็นถึงการถูกกดขี่แรง ถูกเอารัดเอาเปรียบ และไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร ซึ่งลักษณะที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด มีความสอดคล้องกับลักษณะความเป็นชายขอบในวรรณกรรมชายขอบเป็นส่วนใหญ่ ดังที่ มิ่งมนัสชน จังหาร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นชายขอบและการสร้างความเป็นอื่นของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัลอินทรีอวอร์ด ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาภาพของตัวละครชายขอบปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นตัวละครที่ยากจน หรือเป็นผู้ใช้แรงงาน ตัวละครเหล่านี้ทำงานหนัก มีรายได้น้อย ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับอุปสรรคต่าง ๆ

เป็นลูกจ้างและแรงงานชั้นล่างของกระบวนการผลิต อีกทั้งยังไม่สามารถยกสถานะของตัวเองขึ้นมาได้ และถูกกดทับด้วยวาทกรรมทางเศรษฐกิจทำให้ไม่มีอำนาจปากเสียง หรือต่อรองและโต้ตอบสิ่งใดได้

การไต่กลับของตัวละครชายขอบ เนื่องจากคนชายขอบเป็นคนที่ไม่มีอำนาจ ถูกอำนาจที่อยู่เหนือกว่ากดทับถูกกีดกันออกจากสังคมใหญ่ ถูกมองว่าเป็นส่วนที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ คนชายขอบจึงคิดวิธีที่จะไต่กลับ เพื่อป้องกันตนเองจากคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ วารุณี แสงกาญจนวนิช (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ชีวิตไร้ตัวตนของกะเทยเปลี่ยนเพศ ได้กล่าวไว้ว่า จากการศึกษาชีวิตของกะเทยเปลี่ยนเพศ ภาพที่สะท้อนจากการดำรงอยู่แบบไร้ตัวตนนั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่น้อยนิดของอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่าง ส่งผลให้ถูกกดขี่จากวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคม และกลายเป็นว่าต้องอาศัยอยู่ในสถานะชายขอบ แต่ก็ยังไม่ตกขอบเลยทีเดียว เนื่องจากกะเทยเปลี่ยนเพศส่วนหนึ่งก็พยายามขัดขึ้น ต่อสู้ด้วยอำนาจที่มีอยู่เพียงน้อยนิด เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเอง โดยการสร้างความหมายใหม่ให้กับตนเองไม่ให้ตกเป็นผู้ถูกกระทำอย่างที่ผ่านมา เช่นเดียวกับตัวละครบุญรอด ที่ภายในเรื่องมีการไต่กลับต่อสังคมและพยายามผลักดันในตนเองออกจากความเป็นอยู่ที่ยึดติดเพื่อให้ตนเองมีสถานะสูงขึ้นจากเดิม

การศึกษาเรื่องความเป็นชายขอบในนวนิยายเรื่อง ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบตัน นอกจากจะพบผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์แล้ว สิ่งสำคัญที่พบก็คือสาเหตุของการเป็นชายขอบหรือการที่ถูกมองว่าเป็นคนอื่น เกิดจากความแตกต่างจากสังคมและวัฒนธรรม และเกิดจากต้องการผลประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงเรื่องมนุษยธรรม สิทธิมนุษยธรรม หรือความเท่าเทียมกัน ซึ่งสาเหตุเหล่านี้คือจิตใต้สำนึกของมนุษย์ที่มีสถานภาพเหนือกว่ามักจะชอบเอาไรต์เอาเปรียบและดูถูกเหยียดหยามผู้ที่มีสถานภาพด้อยกว่าตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้ที่ถูกกระทำว่าจะมีผลกระทบเพียงใด ดังนั้นการที่ตัวละครบุญรอดถูกสร้างให้มีลักษณะให้เป็นตัวละครชายขอบนั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้แต่งมีจุดประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่าคนชายขอบตระหนักในศักดิ์ศรีที่ตนเองมีอยู่ และกล้าที่ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อที่ปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของตนในฐานะมนุษย์คนหนึ่งในสังคม และเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านให้เกิดสำนึกว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมศักดิ์ศรี ควรเห็นใจและให้เกียรติกันในฐานะเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคม เพื่อเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีประชาธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุด

นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ผู้เขียนมีมุมมองการเล่าเรื่องโดยให้ผู้เล่าเป็นพระเจ้า จึงทำให้เห็นมุมมอง ของคนนอกที่มองคนชายขอบว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่น่ายอมรับ เป็นพวกแปลกแยก ไม่ควรค่าแก่การคบค้าสมาคม และสมควรถูกกีดกันให้ออกจากสังคม นอกจากนี้ยังทำให้เห็นมุมมองชีวิตของคนชายขอบว่าในชีวิตต้องพบแต่ความยากลำบาก ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมส่วนใหญ่ อีกทั้งยังได้เห็นถึงความคิดของคนชายขอบที่พยายามอธิบายตัวตนของตนเองให้คนนอก ได้รับรู้ว่าคุณชายขอบก็มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับคนทั่วไป นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดได้นำเสนอภาพของตัวละครชายขอบที่ลุกขึ้นมาเล่าเรื่องของตนเองให้คนในสังคมได้ฟัง และนวนิยายเรื่องนี้ยังเป็นนวนิยายที่มีลักษณะสร้างสรรค์สังคม จึงทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจกลุ่มคนชายขอบในสังคมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความเป็นชายขอบของตัวละครบุญรอด ผู้วิจัยพบว่ามีสิ่งที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาภาพคนชายขอบผ่านตัวละครในการ์ตูน เพื่อให้เห็นมุมมองในมิติตัวละครอื่น ๆ
2. ศึกษาความเป็นชายขอบที่สื่อผ่านออกมาผ่านบทเพลง เพื่อเพิ่มความหลากหลายในด้าน

ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2530). ผจญภัยร้อยเรียง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- ชูศักดิ์ วิทยากัค. (2541). สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชายขอบ. สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรขวัญ ทองเถาว์. (2554). ภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน. (ปริญญาธิพนธ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- มิ่งมนัสชน จังหาร. (2560). ความเป็นชายขอบและการสร้างความเป็นอื่นของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัล นายอินทร์อะวอร์ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วารุณี แสงกานวนิช. (2546). ชีวิตไร้ตัวตนของกระเทยเปลี่ยนเพศ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์ .พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- สุภา สิริสิงห. (2543). ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด. กรุงเทพฯ: สวีรียาสาส์น.
- สุรัชย์ หวันแก้ว. (2546). กระบวนการกลายเป็นชายขอบ. คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. สาขาสังคมวิทยา. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุริยา สมุทคุปดี และ พัฒนา กิติอาษา. (2542). คนชายขอบ: ชีวิต และชุมชนของแรงงานในญี่ปุ่นในมานุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์. สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม และ วิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.